

4. BÖLÜM: TÜRKİYE'DE EKONOMİ

TÜRKİYE'NİN EKONOMİ POLİTİKALARI

1923-1929

- Ekonomik yapı milliyetçi ve liberal özelliktedir.
- 1923 İzmir İktisat Kongresi yapıldı.
- 1925 Aşar Vergisi kaldırıldı.
- 1927 Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarıldı.
- Tarımda makineleşme teşvik edildi.

1923 İzmir İktisat Kongresi

Alınan Kararlar Şunlardır:

- Aşar Vergisi'nin kaldırılması
- Çalışma saatlerinin günde 8 saat olması
- Çalışanların haftada bir gün tatilinin olması
- Özel teşebbüse kredi sağlayacak devlet bankasının kurulması
- Ham maddesi ülke içinde olan sanayi kollarının kurulması

1930-1950

- 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı sonrasında liberal ekonomiden devletçi ekonomi politikasına geçildi.
- 1930 Merkez Bankası kuruldu.
- 1932 Sanayi Kredi Bankası kuruldu.
- 1933 Sümerbank kuruldu.
- 1933-37 I. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı.
- 1935 MTA (Maden Tetkik Arama) kuruldu.
- 1938-42 II. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı ama II. Dünya Savaşı başladığı için uygulanamadı.
- Erkek nüfusunun silah altına alınması tarımsal üretimi düşürdü.

1960-1980

- 1960 Devlet Planlama Teşkilatı kuruldu.
- 1963 yılından itibaren 5 yıllık kalkınma planları uygulanmaya başlanmıştır.
- 1963-1967 I. Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulandı.
- Kalkınma projeleriyle sosyal adalet ve toplum refahının artırılması hedeflenmiştir.
- 15 Temmuz Şehitler Köprüsü (Boğaziçi Köprüsü) bu dönemde açıldı.

1950-1960

- Cumhuriyet'in ikinci liberal dönemi olmuştur.
- Tarıma önem verilmiş, devlet tarafından çiftçiden yüklü fiyata alımlar yapılmıştır.
- Serbest dış ticaret başlamıştır.
- Büyüme hızı artmış, bununla birlikte dış ticarette sürekli açık verilmiştir.

1980 SONRASI

- 24 Ocak Kararları ile ihracata dayalı sanayi ön plana çıktı.
- Dışa açık serbest ekonomi benimsendi.
- Dış ticaret açığı giderek artmıştır.
- Özel sektör ekonomiye dâhil edilmeye çalışıldı.
- Körfez Savaşı, ekonomik durgunluk ve yüksek enflasyon ekonomik dengeleri bozmuştur.
- 1994 IMF'den borç alınmıştır.
- 1999 yılında yaşanan depremler ekonomiyi olumsuz etkilemiştir.

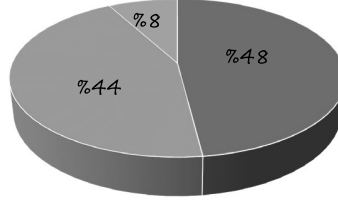

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI

1. EKONOMİK SEKTÖR: TARIM

Doğrudan ya da dolaylı olarak doğadan yararlanan balıkçılık, tarım, ormancılık, hayvancılık gibi ekonomik faaliyetlerdir. Gelişmişlik seviyesi arttığında birincil ekonomik sektörde çalışanların sayısı azalır. 1924 yılında Türkiye ekonomisinde gayrisafi millî hasılda en büyük pay tarım sektörüne aittir. Bu yıllarda sanayi sektörü oldukça düşüktür. Tüm bunlar gelişmişliğin düşük olduğunu göstermektedir.

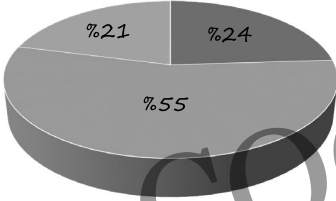
1924

- Tarım %48
- Sanayi %8
- Hizmet %44

Kodlamalar ve Notlar

1980

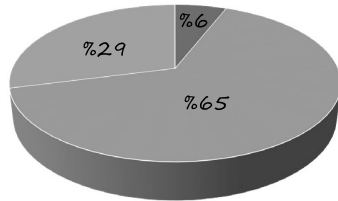

- Tarım %24
- Sanayi %21
- Hizmet %55

2. EKONOMİK SEKTÖR: SANAYİ

Doğadan alınan ürünlerin işlenerek yeni ürünlere dönüştürülmesini ifade eder. Sanayi devrimiyle beraber önem kazanmaya başlamıştır. 1980 yılına gelindiğinde gayrisafi millî hasılda tarım sektörünün payı azalarak sanayi ve hizmet sektörünün payı artmaya başlamıştır. Sanayi sektörünün oranı 1924 yılında %8'lerden 1980 yılında %21'lere çıkmıştır. Bu Türkiye'nin gelişmeye başladığının göstergelerinden biridir.

2018

- Tarım %6
- Sanayi %29
- Hizmet %65

3. EKONOMİK SEKTÖR: HİZMET

İnsanlara ve diğer ekonomik faaliyetlere ürün ve hizmet sağlayan ulaşım, pazarlama, eğitim, sağlık, ticaret, bankacılık gibi faaliyetleri ifade eder. Gelişmişlik seviyesi arttığında bu alanda çalışanların oranı yükselir. 2018 yılına gelindiğinde gayrisafi millî hasılda tarım sektörünün payı %6'lara kadar düşmüştür. Sanayi sektörü %29'a hizmet sektörünün payı %65'e çıkmıştır. Bu, ülkemizin giderek geliştiğinin önemli göstergelerinden biridir.

1

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de 1923-1929 yıllarında uygulanan ekonomi politikalarından biridir?

- A) İzmir İktisat Kongresi
- B) I. Beş Yıllık Sanayi Planı
- C) I. Beş Yıllık Kalkınma Planı
- D) Sümerbankın kurulması
- E) Devlet Planlama Teşkilatının kurulması

2

Türkiye'nin dışa açık serbest bir ekonomiyi benimsemesi ve yüksek cari açıklar vermeye başlaması aşağıdaki dönemlerin hangisinde gerçekleşmiştir?

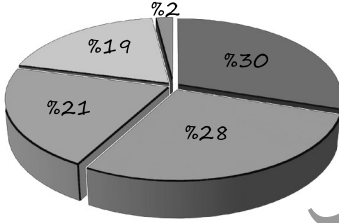
- A) 1923-1932
- B) 1929-1950
- C) 1950-1960
- D) 1960-1980
- E) 1980 sonrası

Kodlamalar ve Notlar

TÜRKİYE'DE TARIM

TARIM METOTLARI

1. NADAS: Yağışların az olduğu, sulama imkânlarının yetersiz olduğu bölgelerde toprağın bir süre boş bırakılmasını ifade eder. Toprakta besin almaya yetecek su bulunmaz. Boş bırakılan sürede toprağın tekrar su biriktirmesi amaçlanır. Toprağın nadasa bırakılması olumsuz bir yöntemdir. Nadas yöntemi yerine sulama imkânları artırılarak toprağın su ihtiyacı karşılanmalıdır. Sulama imkânlarının arttığı alanlarda toprağı nadasa bırakma uygulamaları azalış gösterir. Türkiye'de sulama imkânları her geçen yıl arttığı için nadasa bırakılan araziler azalış göstermektedir.

TÜRKİYE'DE
ARAZİ KULLANIMI

- Tarım Arazisi %30
- Orman %28
- Yerleşme-Diğer %21
- Mera Arazisi %19
- Su Yüzeyleri %2

- Ekilen alanlar her geçen yıl azalmaktadır.
- Orman varlığı geçmişten günümüze artış göstermektedir.
- Türkiye'nin nadas alanları her geçen yıl azalma eğilimindedir.

2. NÖBETLEŞE EKİM: Tarlaya çeşitli aralıklarla farklı ürünler ekilmesidir. Her ürünün topraktan aldığı mineral ve su miktarı farklı olduğu için farklı ürünler ekilerek toprağın mineral ve su dengesi korunur. Örneğin şeker pancarı suyu seven bir bitkidir. Şeker pancarı ekildikten sonra suyu daha az seven mercimek ekilerek toprağın daha az suya ihtiyaç duyması sağlanır ve toprağın nem miktarı dengelenir. Güneydoğu Anadolu'da üç yıl pamuk ekiminden sonra farklı bir ürün ekilmesi devlet tarafından teşvik edilmektedir. Nöbetleşe ekim yöntemi toprakta organik madde miktarının korunmasını, erozyonun azaltmasını sağlar.

3. PLANTASYON: Büyük tarım işletmelerinde bir veya birkaç ürünün ticari ve sanayi amaçlarla ekilmesini ifade eder. Plantasyonlar büyük tarım arazileridir. Özellikle şeker kamışı, pamuk, kakao, kahve, kauçuk gibi ürünlerin plantasyonları yapılır. Son yıllarda endüstri için orman yetiştirme plantasyonları da yaygın hâle gelmeye başlamıştır.

BİLGİ
KÖŞESİ

NADAS-NÖBETLEŞE EKİM-GAP

Güneydoğu Anadolu Projesi ve (GAP) bölgede sulama imkânları artmış, nadasa bırakma işlemi azalmıştır ve tarımsal faaliyetlerin ekonomik değeri yükselmiştir. Bölgede üretimin sürdürülebilir olması adına aynı parselde 3 yıldan fazla aynı ürünün ekilmesini engelleyici nöbetleşe ekim teşvikleri uygulanmaya başlanmıştır.

4. EKSTANSİF TARIM

- İkel tarım olarak da bilinir.
- Nadas yöntemleri uygulanır.
- Birim alandan alınan verim düşüktür.
- İklim koşullarından etkilenme fazladır.
- Üretimde dalgalanmalar fazladır.
- Sulama, gübreleme ve ilaçlama olanakları yetersizdir.

5. İNTANSİF TARIM

- Modern tarım olarak da bilinir.
- Nadas yöntemleri uygulanmaz.
- Birim alandan alınan verim yüksektir.
- İklim koşullarından etkilenme azdır.
- Üretimde dalgalanmalar azdır.
- Sulama, gübreleme ve ilaçlama yeterlidir.
- Teknolojinin bütün olanakları kullanılmaya çalışılır.

TÜRKİYE'DE TARIMI ETKİLEYEN DOĞAL VE BEŞERİ FAKTÖRLER

İKLİM: Türkiye orta kuşakta yer aldığı için dört mevsimi belirgin olarak yaşar. Türkiye'nin yer şekillerinin farklılık göstermesi de iklim çeşitliliğinin de farklı olmasını sağlamıştır. Tüm bunlar tarımda ürün çeşidinin farklılaşmasına olanak tanımıştır.

TOPRAK ANALİZİ VE GÜBRELEME: Tarımda verimin yüksek olabilmesi ve doğru ürün tercihi için toprağın analizi yapılarak toprakta hangi minerallerin eksik olduğunun tespit edilmesi gerekir. Bu tespit sonucunda doğru gübreleme yapılabilir. Toprağın analizi sonucunda yapılacak doğru bir gübreleme verimin artmasını sağlar. Türkiye'de toprak analizinin yapılması tarımda önemli sorunlardan biridir.

SULAMA: Türkiye genel olarak kurak ve yarı kurak bir iklime sahiptir. Yağışların yetersiz olması ve sulama imkânlarının kısıtlı olması tarımda en önemli sorunlardan biridir. KOP ve GAP gibi çeşitli projelerle son yıllarda sulama imkânları artırılmaya başlanmıştır. Böylece nadas alanlarının azalması ve tarımda verimin artması sağlanmıştır.

İLAÇLAMA: Tarımda zararlı otlar ve hayvanlar ekilen ürünlere zarar vererek verimin düşmesine neden olmaktadır. Doğru ilaçlama yöntemleri bunun önüne geçerek verim artışına olanak tanır. İlaçlama yapılırken dikkat edilmesi ve aşırıya kaçılmamalıdır. Yoksa besin zehirlenmesi olur.

ISLAH ÇALIŞMALARI: Bitki tohumlarının ya da hayvan türlerinin iyileştirilmesi için yapılan çalışmalarını ifade eder. Verimi düşük gen ve türlerin iyileştirilmesi tarımda verimde ciddi artışlar sağlar. Türkiye'de son yıllarda bu alanda önemli çalışmalar yapılarak ıslah istasyonları kurulmuştur.

MAKİNE KULLANIMI: Tarımda makineleşme geçmişte önemli bir sorunken ekonomik imkânların gelişmeye başlamasıyla sorun olmaktan çıkmaya başlamıştır. Tarımda makine kullanımı zaman ve işçi ücretleri açısından önemli bir avantaj sağlar. Tarımda makineleşmenin getirdiği olumsuz durumlar da vardır. Örneğin insan ve hayvan gücüne duyulan ihtiyacın azalması işsizliğin oluşmasına neden olur. Ayrıca mera ve çayır alanlarının tarım alanına dönüşmesinde hızlandırıcı bir etki yapar.

ÇİFTÇİNİN EĞİTİMİ: Tarımdaki sorunların başını çiftçinin eğitimsiz olması çeker. Sulama ve ilaçlamadan toprak analizine kadar bütün sorunların çözümü çiftçinin eğitilmesinden geçer. Türkiye'deki önemli sorunlardan biri de çiftçilerin yeteri kadar eğitiminin bulunmamasıdır.

Tarımı destekleyen kuruluşlar: Çaykur, Fiskobirlik, Çukobirlik, Toprak Mahsulleri Ofisi, Tarış, Tarım İşleri Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü.

TÜRKİYE'NİN ÖNEMLİ TARIM ÜRÜNLERİ

A) TAHILLAR

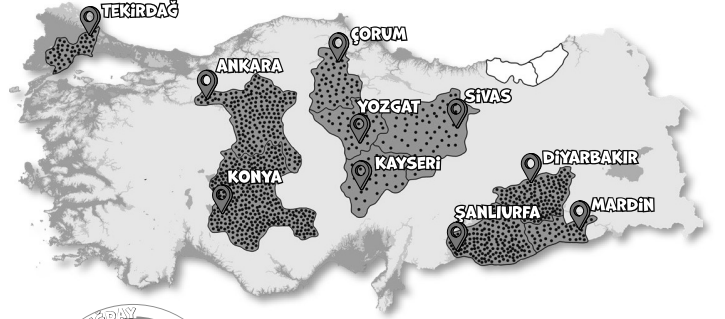
1. BUĞDAY

- Olgunlaşma döneminde kuraklık ister.
- Türkiye genelinde yetiştirilen bir üründür. En fazla İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu'da yetişir.
- Konya üretimde ilk sıradadır.
- Karadeniz'de yaz yağışlarından dolayı ekimi çok değildir. Trabzon ve Rize'de yok denecek kadar azdır.
- Buğday temel besin maddesi olması ve uzun yıllar saklanabilmesinden dolayı en fazla üretilen üründür.
- İklimle bağlı olarak üretimde dalgalanmalar olur.

2. ARPA

- Buğday üretim alanlarıyla paralellik gösterir.
- Buğdaya göre daha kısa sürede olgunlaşır.
- Buğdaya göre soğuğa ve sıcaklığa daha fazla dayanıklılık gösterir.
- Hayvan yemi olarak ve bira üretiminde kullanılır.

Buğday Üretim Alanları

Buğday üretim alanları:

- Konya, Ankara, Tekirdağ, Şanlıurfa, Diyarbakir, Mardin, Çorum, Yozgat, Sivas, Kayseri

Arpa üretim alanları:

- Konya, Ankara, Kırşehir, Eskişehir, Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakir

Mısır Üretim Alanları

3. MISIR

- Buğdaydan 8 kat fazla su ister.
- Karadeniz doğal yetişme alanıdır.
- Yem, yağ, biyoyakıt alanlarında kullanılır.
- GAP'la Güneydoğu Anadolu'da, KOP'la İç Anadolu'da sulama imkânlarının artmasıyla üretimi artmıştır.
- Konya, Adana, Şanlıurfa, Diyarbakir, Mardin, Sakarya ve Manisa önemli üretim alanlarıdır.

4. ÇELTİK

- Sulak alanlarda yetiştirilir.
- Yetiştirme alanları akarsularla paralellik gösterir.
- Bataklik sivrisineklerle neden olur. Sivrisinekler de sıtma hastalığını yaydıkları için çeltik üretimi devlet kontrolündedir.
- Edirne, Samsun, Çorum, Balıkesir, Çanakkale önemli çeltik üretim alanlarıdır.

Çeltik Üretim Alanları

B) ENDÜSTRİ BİTKİLERİ

1. PAMUK

- Tekstil sanayisinin ham maddesidir.
- Kâğıt, yağ, tıp alanlarında kullanılır.
- Büyüme döneminde su, olgunlaşma döneminde kuraklık ve sıcaklık ister.
- GAP ile beraber sulama imkânlarının artmasıyla Güneydoğu Anadolu'da üretimi iyice artmıştır.
- İç ve Doğu Anadolu'da yaz sıcaklıkları düşük olduğu için yetiştirilmez.
- Karadeniz'de yaz yağışlarından dolayı yetişmez.
- Iğdır'da mikroklima iklimden dolayı yetiştirilebilir.

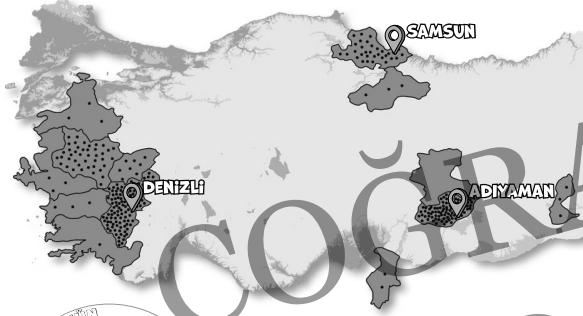
Pamuk Üretim Alanları

Pamuk üretim alanları:

- Güneydoğu Anadolu, Ege, Akdeniz
- İl: Şanlıurfa (%40)

Tütün Üretim Alanları

Tütün üretim alanları:
En fazla Ege'de üretilir. Denizli, Manisa, Uşak, İzmir. Ayrıca Adıyaman, Samsun önemli üretim alanlarıdır.

2. TÜTÜN

- Kıraç arazilerde iyi verim alınır.
- Yetiştirme döneminde su, olgunlaşma döneminde kuraklık ister.
- Kaliteyi korumak için üretimi devlet kontrolündedir.
- Amerika'nın keşfiyle beraber Dünya'ya yayılmıştır.
- Fındık ve üzümün sonra Türkiye'nin en önemli tarımsal ihracat ürünüdür. Fakat 2012 sonrasında ihracattan çok ithalatı yapılmaktadır.
- İlk tütün üretimi Osmanlılar zamanında 1687 yıllarında Makedonya'da yapılmıştır.

3. ZEYTİN

- Düşük kış sıcaklıklarında yetiştirilemez.
- Bu yüzden yetiştirme alanı Akdeniz iklimidir.
- En fazla üretim Ege Bölgesi'nde yapılır.
- Ege'de üretilen yağlık zeytindir.
- Marmara'da üretilen sofralık zeytindir.
- Akdeniz kıyılarında zeytin yerine ekonomik değeri daha fazla olan ürünler tercih edilir.
- Doğu Karadeniz'de mikroklima iklimden dolayı zeytin yetiştirilir.
- Bir yıl fazla, bir yıl az ürün verir. Son yıllarda modern tarım yöntemleri ile bu durum azalmıştır.

Zeytin Üretim Alanları

Zeytin üretim alanları:

- Ege, Marmara, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu. Aydın (Yağlık), Gemlik (Sofralık)

4. AYÇİÇEĞİ

- Yaz sonunda hasat edilir.
- En fazla, yağ üretiminde kullanılır.
- Hayvan yemi ve çerez olarak kullanımı da vardır.
- Büyüme döneminde su, olgunlaşma döneminde sıcaklık ve kuraklık ister.
- En fazla Trakya'da üretimi yapılır.
- Konya'da son yıllardaki ikinci ürün arayışında ön plana çıkmıştır ve üretimi artmıştır.

Ayçiçeği Üretim Alanları

Ayçiçeği üretim alanları:

- Marmara (Trakya), İç Anadolu, Orta Karadeniz, Tekirdağ, Konya ve Edirne'de üretimi ön sıradadır.

Çay Üretim Alanları

Çay üretim alanları:

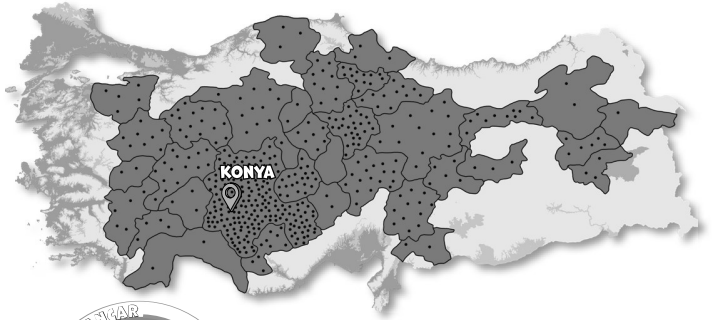
- Doğu Karadeniz Bölgesi'nde üretilir. Rize, Artvin, Trabzon, Giresun.

5. ÇAY

- Ana vatanı Çin ve Hindistan'dır.
- Batım'da yapılan incelemeler sonrasında Türkiye'de ilk çay üretimi 1938 yılında yapılmıştır.
- Yıl içinde düzenli ve yüksek yağış ister.
- Bol yıkanmış, asidik, kireçsiz toprak ister.
- Türkiye'de üretim 6 ay sürer, yılda 3-4 defa toplanabilir. ► Uygun iklimlerde üretimi 12 ay sürer.
- Çay toplandığında çabuk bozulur. Bu yüzden zaman kaybetmeden fabrikaya götürülüp işlenmelidir.
- Üretim yıllar içinde düzenli artış gösterir.

Şeker Pancarı Üretim Alanları

Şeker pancarı üretim alanları:

- İç Anadolu
- Konya en fazla üretim olan ildir.

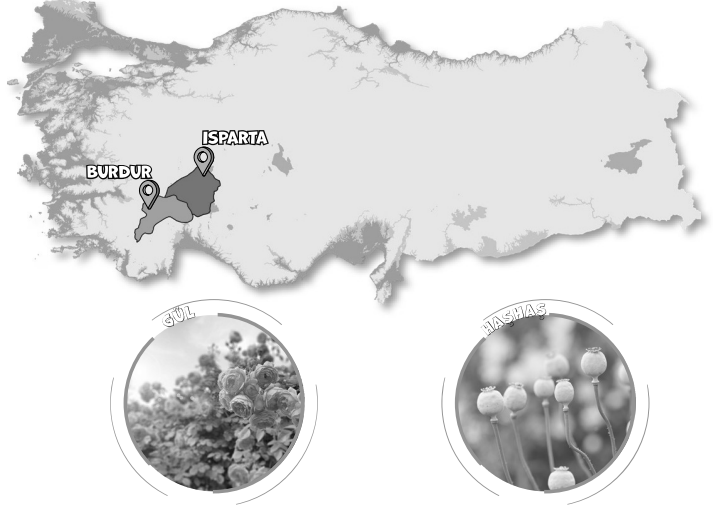
6. ŞEKER PANCARI

- Türkiye'nin her yerinde yetiştirilebilir ancak daha çok iç kesimlerde üretilir. Kıyı kesimlerde getirisi daha yüksek ürünler tercih edilir.
- Şeker pancarı toplandığında çabuk bozulduğundan kısa sürede fabrikaya götürülmelidir. Bu nedenle fabrikalar tarım alanlarına yakın kurulur.
- Şeker pancarı hayvan yemi olarak da (küspe) kullanılır. Hayvancılığa da etkisi vardır.
- Devletin her yıl belirlediği üretim kotası vardır.
- İlk şeker fabrikası 1926 yılında Kırklareli şehrinde kurulmuştur. (Alpullu Şeker Fabrikası)

● 7. GÜL

- Çoğunlukla kozmetikte kullanılır.
- Üretimin yüzde %80'i Isparta'dan karşılanır.
- Dünya gül üretiminde Türkiye ve Bulgaristan en önemli paya sahip ülkelerdir.
- Üretilen güller özellikle gül yağı olarak ihraç edilir.
- Üretim alanları: Isparta (%80), Afyonkarahisar, Denizli, Burdur.

Anason ve Gül Üretim Alanları

● 8. ANASON

- Rakı yapımında ve tıp alanında kullanılır.
- Sıcak iklim ve kireçli toprak ister.
- Üretim alanları Burdur ve Denizli'dir.

Haşhaş ve Keten-Kenevir Üretim Alanları

● 9. HAŞHAŞ

- Her bölgede yetiştirilebilir.
- Uyuşturucu yapımında kullanıldığı için üretimi devlet kontrolündedir.
- Haşhaş hamur işlerinde kullanılır, aynı zamanda haşhaştan yağ üretilir, kalan kısım da hayvan yemi olarak kullanılır. Üretim alanları Afyonkarahisar, Denizli, Konya'dır.

● 11. YER FISTIĞI

- Sıcaklık ve su ister.
- Çerez ve bisküvi üretilir.
- Hayvan yemi olarak kullanılır.
- Yağ üretiminde de kullanımı vardır.
- Üretim alanları Adana ve Osmaniye'dir.

● 10. KETEN-KENEVİR

- Keten:** Özellikle dokumada kullanılır. Bezir yağı üretimi yapılır. Afyonkarahisar 1. sıradadır.
- Kenevir:** Çuval ve halat yapımında kullanılır. Uyuşturucu yapımında da kullanıldığı için üretimi devlet kontrolünde yapılır. Üretim alanları: Batı Karadeniz Bölgesi'dir: Sakarya, Kastamonu, Sinop, Zonguldak, Samsun.

● 12. SOYA FASULYESİ

- Bol su isteyen bir üründür.
- Protein oranı yüksektir.
- Ana vatanı Güneydoğu Asya'dır. Türkiye'de 1930'lu yıllardan günümüze üretimi vardır.
- Soya fasulyesinden yağ, un, et, peynir ve süt elde etmede yararlanılmaktadır. Üretim alanları Adana (%63), Mersin (%22), Osmaniye'dir (%6).

Yer Fıstığı ve Soya Fasulyesi Üretim Alanları

C) BAKLAGİLLER

● 1. NOHUT

- ▶ Kurak iklimleri sever.
- ▶ Baklagiller içinde en fazla nohut yetiştirilir.
- ▶ Türkiye Dünya nohut üretiminin %4'ünü karşılar.
- ▶ Nohut üretim alanları şuralardır: İç Anadolu, Ege, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu. Ankara (%15), Yozgat (%14), Kırşehir (%12), Konya (%8), Kırıkkale (%5).

● 2. KURU FASULYE

- ▶ Su isteyen bir bitkidir. Yükseltisi fazla olmayan ve yazın sulanabilen ovalarda iyi yetişir.
- ▶ Kuru fasulye üretim alanlarının çoğu İç Anadolu Bölgesi'ndedir (%62): Niğde, Konya, Karaman, Bitlis.

Nohut ve Kuru Fasulye Üretim Alanları

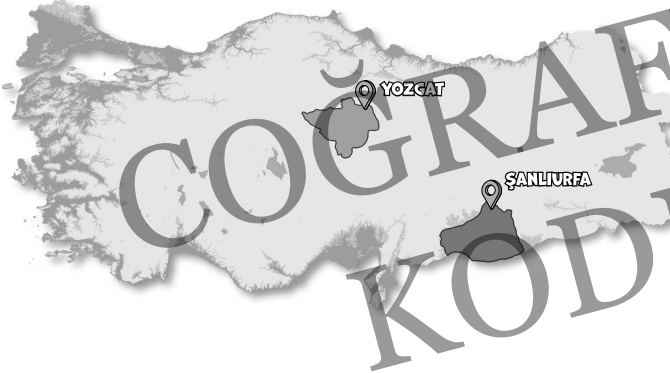
● 3. KIRMIZI MERCİMEK

- ▶ Kuraklığa dayanıklı bir bitkidir.
- ▶ Besin değeri yüksektir.
- ▶ Türkiye Dünya mercimek üretiminin %4'ünü karşılar.
- ▶ Kırmızı mercimek üretim alanları Güneydoğu Anadolu'dur (%96): Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Siirt

○ 4. YEŞİL MERCİMEK

- ▶ Kuraklığa dayanıklı bir bitkidir.
- ▶ Besin değeri yüksektir.
- ▶ Türkiye dünya mercimek üretiminin %4'ünü karşılar.
- ▶ Yeşil mercimek üretim alanları şuralardır: Yozgat (%40), Konya (%23), Kırşehir (%13), Çorum (%8), Ankara (%4).

Kırmızı ve Yeşil Mercimek Üretim Alanları

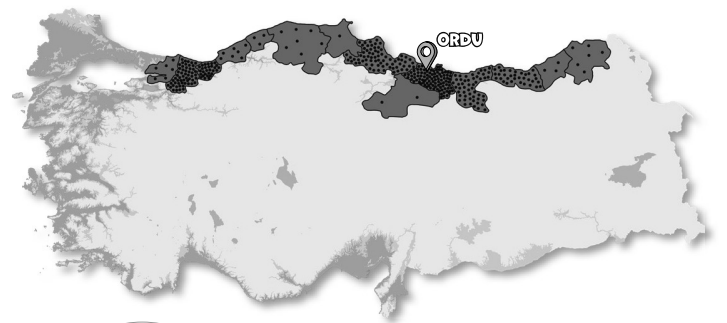

D) MEYVELER

● 1. FINDIK

- ▶ Dünya fındık üretiminin %62'sini Türkiye karşılar.
- ▶ İtalya, Gürcistan, Azerbaycan Türkiye'den sonra gelen önemli üreticilerdir.
- ▶ Nemli ve ılıman bir iklim ister. Bu yüzden ülkemizde Karadeniz ikliminde üretimi yapılır.
- ▶ Fındık yemiş olarak, pastacılıkta, çikolata üretiminde kullanılır.
- ▶ Üretimde yıllar içinde dalgalanmalar olur.
- ▶ %15-20 oranında iç piyasada tüketilir.

Fındık Üretim Alanları

Fındık üretim alanları şuralardır:

- ▶ Ordu, Samsun, Giresun, Sakarya, Düzce, Trabzon.

2. ÜZÜM

- Türkiye'de en çok yetiştirilen meyvedir.
- -15 °C'ye kadar dayanıklı olduğu için Türkiye'nin birçok yerinde yetiştirilebilir.
- Işık isteği fazladır. Güneş bol olduğunda tatlılık oranı artar.
- Türkiye'de üretilen üzümün %60'ı çekirdekli üzüm %40'ı çekirdeksiz üzümdür.
- Üzümlerin %40'ı kuru üzüm, %21'i sofralık, %20'si pekmez yapımında, %15'i alkol yapımında kullanılır.
- Dünya çekirdeksiz kuru üzüm ihracatında Türkiye 1. sıradadır.

Üzüm Üretim Alanları

Üzüm üretim alanları şuralardır:

- Ege ilk sıradadır. Manisa, Denizli, Mersin önemli üreticilerdir.
- Manisa kuru üzüm üretiminin %90'ını karşılar.

Turunçgil Üretim Alanları

Turunçgil üretim alanları şuralardır:

- Akdeniz (%83), Ege (%17). Adana, Mersin, Antalya, Hatay, Muğla.

3. TURUNÇGİLLER

- Turunçgiller, portakal, mandalina, limon, greycourt, turunç meyvelerinin genel adıdır.
- Kış meyveleridir ve su oranları yüksektir. Bu yüzden don olaylarına karşı dayanıklı değildirler.
- Kışların ılık geçtiği Akdeniz ikliminde yetişirler.
- Narenciye ismiyle de bilinirler.
- Mikroklima özelliğinden dolayı Doğu Karadeniz kıyılarında da üretilir.
- Turunçgiller içerisinde en fazla üretilen, son 2 yıldır mandalınadır.

4. ANTEP FISTIĞI

- Yüksek sıcaklık ve yaz kuraklığı ister.
- Kış soğuklarına karşı dayanıklı değildir.
- Türkiye ABD, İran ile birlikte Dünya üretiminde önemli bir paya sahiptir.

5. ELMA

- Soğuk kış şartlarına dayanıklıdır. Kış dinlenmesinde odun kısımları -35/-40 derecelere kadar dayanır.
- Bu yüzden Türkiye'de üretim alanı geniştir.
- Elma üretim alanları Isparta, Karaman, Niğde, Antalya, Kayseri'dir.

Antep Fıstığı ve Elma Üretim Alanları

Antep fıstığı üretim alanları şuralardır:

- Şanlıurfa (%37), Gaziantep (%31), Siirt (%14).

○ 6. MUZ

- ▶ Tropikal iklim meyvesidir. Bol sıcaklık ve nem ister.
- ▶ Don olaylarına karşı hassastır.
- ▶ Muz üretim alanları Mersin (Anamur), Antalya, Adana, Hatay'dır.

● 7. KAYISI

- ▶ Türkiye Dünya kayısı üretim ve ihracatında 1. sıradadır.
- ▶ Kayısı don olaylarına karşı hassastır.
- ▶ Kayısı üretim alanları şuralardır: Malatya tek başına %65 üretim yapar. Mersin, Kahramanmaraş, Elâzığ, Iğdır üretim yapan diğer illerdir.

● 8. İNCİR

- ▶ Kış ılıklığı ister. Don olaylarına karşı hassastır.
- ▶ Kuru incir üretiminde Türkiye Dünya'da birincidir.
- ▶ İncir üretim alanlarına bakıldığında Aydın yarımından fazla üretimi tek başına yapar.

Muz, Kayısı ve İncir Üretim Alanları

Domates, Kavun ve Karpuz Üretim Alanları

SEBZECİLİK

- ▶ Türkiye sebze üretiminde Dünya'da 4. sırada yer alır.
- ▶ Bu durum Türkiye'deki iklim çeşitliliğinin sonucudur.
- ▶ Sıcaklığın fazla düşmediği Akdeniz ve Ege bölgelerinin kıyı kesimlerinde sebzeçilik faaliyetleri daha yaygın yapılır.
- ▶ Modern sera yöntemleriyle beraber her mevsim üretimi yapılabilmektedir.
- ▶ Domates en fazla yetiştirilen sebzedir. Domates dışında karpuz, kavun, patlıcan, biber, hıyar yetiştirilen önemli sebzelerdendir.
- ▶ Türkiye Dünya domates üretiminde 3, hıyar üretiminde 2. sıradadır.
- ▶ Adana önemli kavun ve karpuz üretim alanıdır. Domates üretiminde en önemli il Antalya'dır.

BİLGİ KÖŞESİ

YULAF

Besleyici değeri yüksek tahıllardandır. Gluten içermemesi, vitamin, mineral ve lif yönünden zengin olması yulafı sağlıklı besinler arasına sokmaktadır. Süt, su, yoğurt ile tüketilen yulaf sporcuların tercih ettiği önemli besinlerden biridir. Genelde hayvan yemi olarak kullanılır.

